

„Застава“ излази сваки дан двапут, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају  
2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист)

Издање „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

# ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића у Новом Саду, на нијаци.

Поједини јутарњи бројеви стају  
2 потуре.

## Пред избор епархијских скупштинара.

Темешвар, 31. јануара.

У току минуле године писац ових редака срео се на улици у Темешвару са своја два пријатеља. Беху то свештеник и учитељ из једног српског села, обојица још у пуној мушкој снази. Из очију им је испала нека узвишена светлост из које се огледало задовољство и племенитији расположеја. Обојица ми почеше ређати имена српских свештеника и учитеља који као војводе пред својим и са својим народом попадаше за крст часни и слободу влатну. Један још рече: Благо и потиштеној Старој Србији док има таквих свештеника и учитеља. Писац ових редака је за себе рекао: Благо и нама кад имамо таквих свештеника и учитеља који бар разуме то: шта значи постојати на страшноме месту за народ и његове светиње.

Удес је зар тако хтео, да писац ових редака пре неколико дана наново сретне та иста своја два пријана на улици у Темешвару, и каква промена? Оба су била као утучени, нема више оне свежине, нема оне светлости у оку, па нема ни оног унутрашњег задовољства, које се у оку огледа као у каквом јасном огледалу. Шта је то јунаци, беше питање, скоро ништа, беше одговор. За тим испричаху како су командовани и како им је наложено, да морају приликом избора за епархијску скупштину радити за „дворске“ кандидате, да се радикална странка сузбије, те не знају шта да раде. А шта су радили они свештеници и учитељи у косовској постојбини, који пред собом нису имали дра Летића и Љ. Љотића? Истина, истина, беше одговор и срдечно се растасмо, да се на избору, автономном Видов-дану састанемо.

Оваке посете су овде у нашем центру учестане, и из горњег види се на чему се ради. Жалост да до јуче поносни и свесни људи све то жртвују пред силом. Али они којима је власт у рукама они, ту власт злоупотребљавају. Ово не би смело бити по закону, а кад ипак бива, и то на почетку двадесетог века, онда треба то одбити мушки и достојанствено са законом у руци, ако и то не могу наше војводе, наши свештеници и учитељи, наши ратари, онда је и право да их прегазе, да се поврате времена из доба Георгија Бранковића. А ево што је у ствари:

Први је он тумачио уредбу о епархијама тако, да су чланови епархијских власти већити, није допуштао сазив епархијских скупштинара него је именовао чланове и после радио шта је хтео. Догодило се ово: Именовао је конвисторијалног члана, па га именовао

и за почасног проту. Овај дошао у једну седницу и хтео ипак како је право, а владика њему: ако ти је право, право, ако није ево врата... Па тако је ту привора било и више, а из тога се види каква је то била управа: Оно што је Георгије Бранковић хтео, то је било. Ваља се сетити шта је преко главе претурно свештеник Богдан Кузмановић и учитељ Душан Кнжевић. Осим тога у многим општинама су била заступства и њихови председници су у општинама чинили то исто, што је Георгије Бранковић чинио у епархији.

Знамо и ово: Из манастира Бездива је просто узео новац, купио себи каруце, коње, заодену „чединтера“ и кочијаша и ишао у Сегедин у параду. Кад те рачуна један калуђер није, хтео да потпише он га је просто прогонио из манастира и овај је тумарнуо у свет. Ето, тај исти Георгије Бранковић се данас брине за издавање те манастирске земље, и зашто и како, то смо видели, и још, на жалост, има слепаца, који наилазе и на ту тако провидну удицу. Сабор од 1902. год. уредио је ову ствар стално, те нема више вечитих чланова него се сваке три године бирају чланови епархијских скупштинара и чланови епархијске власти. Па шта онда хоће? Хоће то, да владике, школски надзорници и т. д. силом постављају такве чланове којима ће се и опет моћи рећи: коме није право ево врата, који ће опет моћи по општинама и манастирима чинити оно што се чинило под ером Георгија Бранковића и што се чини под алмажанском ером од 1902. године овамо. Стога треба мушки устати, извојевати победу својом праву али и одговорити својој дужности, јер само прегоацу Бог помаже.

§

## К р и з а.

Сви сматрају распуштање сабора за свршену ствар Већина држи, да ће се сабор распустити сада у понедељак, 6. фебруара, али има гласова, да ће се распуштање догодити раније. Сутра ћемо бити на четири и стаме, јер вечера се враћа министар председник из Беча. Најновије брзојавне вести јављају, да се поговара, да је председник посланичке куће Јулије Јуст већ добио краљеву ручно писмо, којим се позива да сазове сабор. Исто тако јављају, да је и Фејервари добио краљеву пуномоћ, да може употребити све мере, ако распуштање сабора не би ишло на миру; а тако исто да може употребити сва средства, да успостави ред у држави. Јављају, да је и Њири већ наменован за краљев комесара и да ће он отворити и распустити сабор.

Сви се питају, шта ће на ступити после Држе за извесно да ће после распуштања сабора краљ управити проглас на народ, о чијем се садржају сада саветују у Бечу.

Владини кругови очекивају, да ће некоје жупаније развити јак отпор против владиних наредба, које ће ова по распуштању сабора издати, да би дошла до порезе и новаца, или како ти кругови кажу, да би се дошло до реда у држави. У такве жупаније намеравају, да пошаљу краљеве поверенике, који ће разрешити жупанијске скупштине и спровести — ма и силом — владине наредбе. За Будимпешту већ и спомињу, да ће краљев комесар бити Руднаји.

Има некојих вести, које међутим нису потврђене, да Фејервари намерава да одступи пре распуштања сабора. За нареднике му спомињу Њирија и Куен-Хедервараја.

## Речка конференција.

Ових дана треба да се састану на Реци изасланици мађарске удружене опозиције са изасланицима српских и хрватских опозиционих странака из Далмације и Хрватске и Славоније, да преговарају ради споразума. Међутим сви су изгледа, да ће сад у понедељак, 6. фебруара, бити распуштен угарски сабор. Ради тога је Фрања Кошут брзојавио речком подести, да с погледом на распушт угарског сабора одгоди конференцију. — Са Реке пак јављају будимпештанским листовима, да је тамо већ стигао гроф Арвед Телеки и да је конференсио са градоначалником Фрањом Вио, да би због гласова о распуштању угарског сабора одгоди конференцију. На Реци пак држе, да би ову политичку конференцију требало још ове недеље отпочети, дакле пре распуштања угарског сабора и таме би изиграли бечко сплеткарење.

## Исељавање у Америку.

Статистичко звање у Вашингтону издало је исказ о насељавању у месецу децембру. По овом исказу месеца децембра 1904. године дошло је у Америку из Угарске 15 хиљада 324 насељеника, а месеца децембра 1905. год. 12 хиљада и 700, дакле са 2624 душе мање. Ну и крај тога опет је из Угарске више стигло насељеника месеца децембра, но ма из које друге државе. После Угарске долази Русија, па Италија, најмање их се пак иселило из Белгије. — Свет се најмање сели за време зиме. Па опет њујоршки лист „Насељеник“ јавља, да сваке недеље стижу онамо исељеници из Угарске у врло великим бројевима. Занимљиво је, да је Леваји, угарски исељенички повереник, објавио пре

две недеље у листовима, да је угарска влада учинила све, да спречи исељивање. Па и кад се и крај тога из Угарске само прошле недеље иселило две хиљаде осам стотина деветдесет и девет исељеника — онда морамо веровати, да бисмо данас морали стављати у лисичине људе да остану у Угарској, кад им влада не би отежавала исељивање.

## Епархијска скупштина горњо-карловачке дијецезе.

„Нови Србобран“ доноси, како су сви изабрани епархијски скупштинари горњо-карловачке дијецезе дужни да на сваки начин оду на епархијску скупштину у Плавски. Прека је потреба, да у тој дијецези већ једном дође до законитог стања, а то може бити само у том случају, ако на скупштину дође већина изабраних епархијских скупштинара. Истина је, да је горњо-карловачка дијецеза врло растурена и путевима тешки на и дуги, али где дужности и интереси српски позивају, сваки ваљан изборник пребродиће и то.

## Из аустријског царевинског већа.

На јучерашњој седници аустријског царевинског већа хтели су посланици Штајна и другови да поднесу предлог, у којему су хтели да позову владара да поднесе оставку на угарској круни. Међутим председник изјави још пре него што су то учинили, да неће дозволити да се о том предлогу расправља, па што Штајн и другови му одустану од свога предлога. Седница је и иначе била бурна, као и оне последњих дана. — У седници су расправљали препан предлог Штајна и другова, да влада одмах поднесе законски предлог о опуномоћењу за подмирење заједничких издатака или да поднесе оставку. Министар-председник Гауч говорио је против овога предлога. Говор му је био често прекидан упадима и жестовима нападајима од стране великог Немаца Сабор је одбацао предлог Штајна и другова му.

## Речки страјк.

Јуче су сви мари бродарског друштва „Унгаро-Крота“ у споразуму са локацима обуставили рад и тако је престао сав промет тога друштва. Јуче се пароброди нису могли да крену у Млетке. Не могу да одржавају саобраћај ни на поштанским линијама, јер су бродови и осталих друштава престали вршити службу и бојати се, да ће наступити опћи страјк. На Реци се налазе многи странци, који су хтели путовати у Опатију, Ловрано и Црквеницу, те сада морају да седе на Реци, јер нема пароброда, који би их однео. Како пак на Реку с помоћу бродовља довозе животна средства, боје се

да ће наступити оскудица у овима и да ће храна јако поскупити. То се већ и осећа. Клуб поморских капетана управо је меморандум управама „Адрије“ и „Унгарио-Кроате“, у којему захтева повишању плате због скупоће. Мринарима се придружили јуче и остали радници у луци, те је и у луци свугде обустављен рад. Радници не траже ништа но хоће само да потпомогну остварење захтева мринарских.

### Делимичан страјк на учитељској школи у Баји.

На државној учитељској школи страјкују приправници III године. Страјк је покренуо због професора цртања. Прошле године месеца октобра нареди професор цртања Ебер, да сваки приправник у III. Б. разреду има недељно изготвити један цртеж. Сада пак јануара месеца захтевао је већ два цртежа. При оцењивању сада на крају првог одсека скоро сви ученици добише из цртања оцену: довољно или недовољно. Ради тога почну страјковати на часу цртања. Професор Ебер јави то управитељу Шереру, који нареди, да буде час цртања сутра дан у доба, када су ученици иначе били слободни. На тај час не дођу 7 ученика; остали су били на часу, али само с тога, што нису могли отићи из забрављена завода. Она седморица буду укорењени. На то се прикључе покрету и 60 ученика III. А. разреда и изјаве, да неће догле долазити на предавања, док не добију јамства, да управитељ у будуће неће никога због таквих незнатности казнити. Ту своју изјаву поднесу управитељу, ну овај је пре свега тражио, да дођу у завод. Када они то учине, буду они, који су у заводу становали задржани, а остале пак позову, да се уклоне са завода. И то учине, али и они, који станују у заводу и то кроз прозоре, јер је завод поново био забрављен. Питомци тада захтевају, да се свргне управитељ и 5 наставника или да се распусте оба разреда. Професорски збор закључи, да изабаци једног ученика, кога би тада — како је без занимања — дали протерати. На то хтедохе ученици да отправе два брзојава, један на министра просвете, а други на будимпештанску свеучилишну омладину, али поштанска управа није им хтела да прими те брзојаве. Прекјуче су ученици поново дошли на предавања, али су захтевали, да професорски збор уништи свој закључак, којим искључује другог Алексу Жолдоша. Управитељ Шерер отпутовао је у Будимпешту, да моли да изашљу министарског изасланика, који би спровео истрагу. Будимпештански свеучилишни грађани умолити су управу бајске учитељске школе, да још једном испита ову ствар.

### Клофач и Србија.

Чешки народни заступник Клофач је управо писмо на „Дневни Лист“ који излази у Београду. Ту каже: Познато је моје становиште о српско-бугарско-аустријском спору и то становиште деле сви Чеси у колико нису заражени аустријанштином. Питање спора је политичке природе. Ако Аустрија наглашује економску страну спора, морала би у првом реду настојати, да својом политиком стекне симпатије међу балканским Словенима. Аустрија била да помаже тим Словенима да се господарски, политички и народно развију и ојачају, или барем их не би смели у томе пречити. Србија би и Бугарска онда живеде у миру и

штовале суседа, те куповали у Аустрији робу. Међу тим Аустрија води стару политику и сплетке и тим се наравно омажује, губи тржиште и даје тако место Немачкој, да осева тло на Балкану. Пример је Босна која економски не користи, а национално не напредује, него се германизује. Аустрија ради за краља Прусије, хотимице или нехотице. Напротив би јаки балкански савез био најбољи штит праведној Аустрији, а нарочито Словенима: Слаба Србија би ослабила и аустријске Словене. „Ми знамо што се хоће“ закључује Клофач — па баш вам за то пружамо братску руку.

### Није му упалило.

Једна препредена варалица по имену Јосиф Грајнер, некадашњи поштански чиновник већ је више пута покушао да са лажним новчаним упутницама подигне новац, код многих већих поштанских звања у Угарској и Аустрији. Ових дана је покушао срећу на будимпештанској главној пошти — али му није упалило. Он је насео и ухапсили су га. Ствар се овако десила: У одељењу за новчане упутнице, појави се ових дана један млад човек, лепо одевен, са питањем да ли је већ стигла новчана упутница на њега од 1000 круна. Кад му је речено да за њега нема никакве упутнице он је рекао чиновнику да је добио дописну карту од поштанског звања Адмонта, да је новац за њега већ предат, али је пештанска пошта вратила новчану упутницу с разлога да поштански знак вредности није био поштанским печатом потврђен. Сад је добио извешће да је упутница поново управљена на њега. — Кад се он удалио а чиновник одмах прегледи у званичним списима, кад ли је та новчана упутница враћена. И кад се уверио да никаква упутница није због недостатка у штемпловању враћена, био је на чисто да се ту о превари ради. И збиља се идућом поштом дође из Адмонта на новчано одељење у једној коверти упутница на 1000 круна са пропратним писмом и печатом ондашњег поштанског чиновника да враћају поново упутницу са званичним печатом потврђену вредност исте. Адреса је гласила „Кр. Уг. пошт. звању, број 46. Будимпешта“. Пошто број 46 поштанско звање не постоји био је чиновник на чисто, да је писмо печат упутница и све лажно (фалсификат). Варалица је упутница достављена на његову адресу, а кад је дошао у главну пошту да новац подигне — дочекао га је тајни полицајац и штепао за јаку и предао полицији, која је чекала варалицу да уђе у клопку. И тако му овог пута није упалило.

### Велика непогода у Италији.

У јужној Италији беснио је оркан у невреме и нанео је великих штета. Са свих страна стижу у Палермо гласови о катастрофи у провинцији. Код Катине спустила се је силна бујица над цео крај, поплавила друмове, порушила мостове, а поља и ливаде претворила у море. Код Фођије оркан је срушио много кућа, а уз то је било више потреса. Престрављени становници побегли су из кућа. Из Сардина јављају, да је ванредно много барка потопљено. Најстрашније је беснио оркан у Месини. Над градом се ненадно оркан провалио и направио огромне штете. Људи су су бежали из града. Колико их је страдало животом не зна се. Беда је велика.

### Из привреде.

#### Мед противу гушобоље.

Да је мед лековит, познато је још из праисторског доба. Има о његовој лековитости спомена чак и у старом завету. Сад јављају да су лекари препоручили родитељима, у оном месту где дифтеритис (гушобоља) влада, да деца по кашичицу меда дају на ште срце, јер мед предупређује бљест од гушобоље.

#### Боце и чаше од хартије.

У сједињеним државама у Америци већ од дужег времена употребљавају у млекарницама у месту стаклених боца, боце и чаше од хартије, и до сада се још никаква непријатност није десила. Испрва су само неколико сати могли у боцама од папира држати млеко или другу течност — Али сад су хартију за боце на топили парафином и онда не упија течност, те и млеко нема мирис на хартију. Покушали су да млеко стерилизирају (кувају) у тим боцама од хартије, и при 100 гради топлоте, мије се десило боцама ништа, а млеко није имало никакав кус на хартију. Боце од хартије су тако чврсте да како веле могу до 200 енглеских фунти терет издржати, а да се не улубе и спљасну. Папирне боце имају ту добру страну, да су од стаклених 14 пута лакше и не могу се разбити; а осим тога свет који краде чаше не дира у њих, јер се могу добити буд зашто. Сад је једно америкаанско предузеће намерно да сазида грдну фабрику, која ће дневно до 200 хиљада пивских чаша од хартије правити. Чаше ће се продавати по 4 сантима (10 новчића) комад. Ко зна можда ће кроз кратко време те боце од хартије и код нас употребљавати.

### Брзојави „Застави“.

Стигли 2. фебруара.

Споразум Срба, Хрвата и Мађара.

Река. (Од нашег нарочитог извештача.) Изасланици српских и хрватских странака из Бановине и Далмације већ су стигли овамо. Предконференције већ су отпочете. Овде још није познато хоће ли моћи доћи мађарски изасланици пре распушта угарског сабора или тек после.

Аустро-Угарска и српско-бугарски царински савез.

Београд. (Уг. кор. биро) Наступило је разочарење српских Бугарске, јер је Бугарска учинила кораке код порте, да би добила неке повластице на ште ту српског живља у Македонији. Судар са Аустро-Угарском биће убрзо завршен, јер је влада усвојила бечке услове.

#### Речки страјк.

Река. Страјк мриара код угарско-хрватског паробродског друштва узима све више маха. До сада страјкују њих преко три хиљаде.

#### Раднички покрет у Осеку.

Осек. Све слуге и пољски радници овдашњих економија и спахилука отказали су своју службу. Из служби иступају после 6 недеља.

#### Земљотрес.

Њујорк. Све поморске вароши у Колумбији, од Тумако до Буенавентуре, разорили су морски таласи, који су беснели и лиликом последњег земљотреса. Код Тумако нађено је 60 лешина.

### К р и з а.

Беч. Аудијенција Фејерва ријева код краља трајала је до 1. сата. По подне отпутовао је Фејервари у Будимпешту. Положај непромењен. У погледу сазива сабора до увече није Јуст добио никакве извештаја.

#### Пут краљев у Моравску.

Беч. Краљ ће на лето путовати у Брно и друге моравске вароши.

#### Прилике у Русији.

Петроград. Ухапшено 13 особа, које криве, да су склупили заверу, да убију грофа Вите а.

#### Конференција у Мароку.

Алгесира. Када сврше саветовање о питању банке, конференција ће се закључити. Питање о полицији у Мароку оставиће се владама, да га оне реше.

#### Румуни против Грка.

Букурешт. Народњаци са ђацима су приредили уличне демонстрације против Грка. Захтевали су, да се Грци протерају из земље.

### ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Поводом смрти мога никад незаборављеног јединчета

### Стевице Николића,

ученика трговачке школе, који је после тешке болести у 18. години свог млађаног живота преминуо, како ми врло многа брзојавно, писмено и усмено саучешће у мојој голомој тузи исказаше, немогуће ми је свима посебце захвалити се, то нека приме овим путем сви хвалу.

Нарочито нека је хвала нашем старом куму Јовану Поповићу, пароху из Ботоша, који као примеран седи слуга божји не пожали труда по оном рђавом времену доћи, свето еванђеље читати и при опелу чинио-дјејствовати; као г. г. учитељима ботошким: Николи Карашу, Светиславу Јовановићу, Лази Грчићу; орловатским: Васи Дрндарском и управитељу Младену Стојковићу; као и овдашњем учитељу Лази Перићу, који са складним појањем ову тужну свечаност увеличае, а мој неизмеран бол у неколико ублажише. Уједно нека је хвала г. Младену Стојковићу, који је дирљивим опроштајем моју болну душу упутно, да у божјој промисли у тврдој вери утеху тражим. — Хвала и свима искреним пријатељима, који ми јединче моје у дугој тешкој му бољи посећиваше. — Особито нека је хвала овдашњем учитељу госп. Светиславу Ђорђевићу, који ми је болно јединче често посећивао, тешио и са свежином свог духа у толикој мери на болника ми упливисао, да ни у последњем часу на смрт мислио — ни очајавао није. Хвала му, што је и сву бригу око погребна на себе примио, те тај терет у најнесретнијем часу мог живота на се узео. — Хвала гђицама Милани Сузић и Нади Поповић, које венац на самртни одар свом другу положише. — Уједно хвала страним колегама-цама и осталим пријатељима страним и овдашњим, који последњу пошту мом сину учинише.

У Томашевци, 30. јануара 1906. год.

Ожалостљена мати

Јелена Николић рођ. Крстоношић,  
I. 133 учитељица 1—1